

Echtscheidingskansen van allochtonen met of zonder kinderen

Mila van Huis en Liesbeth Steenhof

Kinderloze paren lopen meer risico op echtscheiding dan paren met kinderen. Dit verschil is bij autochtone paren echter niet opvallend groot. Veel groter is het bij paren waarin ten minste één van de partners van niet-westerse herkomst is. De hogere kans op ontbinding van deze gemengde of homogene niet-westerse relaties wordt voornamelijk veroorzaakt door paren zonder kinderen: zij lopen beduidend meer kans op echtscheiding.

1. Inleiding

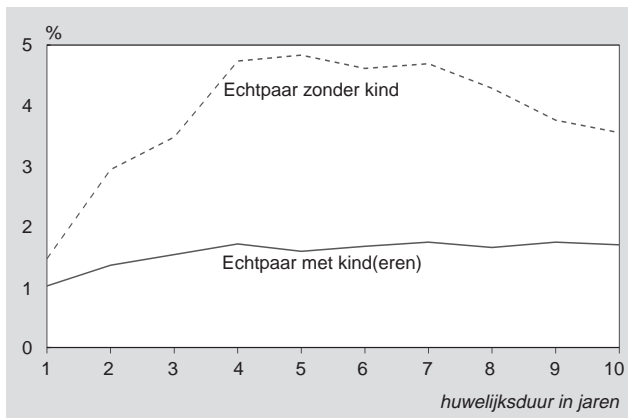
In 2002 waren bijna 35 duizend minderjarige kinderen betrokken bij een echtscheiding. Dit jaarlijkse *aantal* is sinds 1997 met ongeveer 5 duizend toegenomen. Ook het *aandeel* echtscheidingen met minderjarige kinderen in het totaal van de echtscheidingen is in de afgelopen vijf jaar fors toegenomen, van 46 naar 56 procent. Uit onderzoek blijkt dat een echtscheiding vaak nadelige gevolgen heeft voor het kind. Kinderen van gescheiden ouders presteren gemiddeld slechter op school (Dronkers, 1992; De Graaf, 1996a), beginnen eerder met roken en drinken, vertonen meer gedragsproblemen en lopen een grotere kans om later zelf te scheiden (De Graaf, 1996b; Spruijt et al., 2000). Bekend is verder dat binnen niet-westers allochtone huwelijken bovengemiddeld veel kinderen worden geboren. Uit eerder onderzoek (Van Huis en Steenhof, 2003b en 2003c) is ook gebleken dat niet-westerse allochtonen veel hogere scheidingskansen hebben dan autochtonen.

Als allochtone paren met kinderen eveneens een verhoogde kans op echtscheiding lopen, zou dit ertoe leiden dat in de komende decennia steeds meer kinderen betrokken raken bij een echtscheiding. In dit artikel wordt daarom ingegaan op echtscheidingskansen van paren met en zonder kinderen, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar homogene en gemengde huwelijken van autochtonen en (eerste generatie) niet-westerse allochtonen. De echtscheidingskansen zijn berekend volgens de transversale methode en gebaseerd op de echtscheidingen die zijn waargenomen in 2001 (Van Huis en Steenhof, 2003a).

2. Echtscheidingskansen naar huwelijksduur

In het algemeen geldt dat paren met kinderen een lagere echtscheidingskansen hebben. In *grafiek 1* zijn, voor alle huwelijken in Nederland, de echtscheidingskansen naar duur van het huwelijk

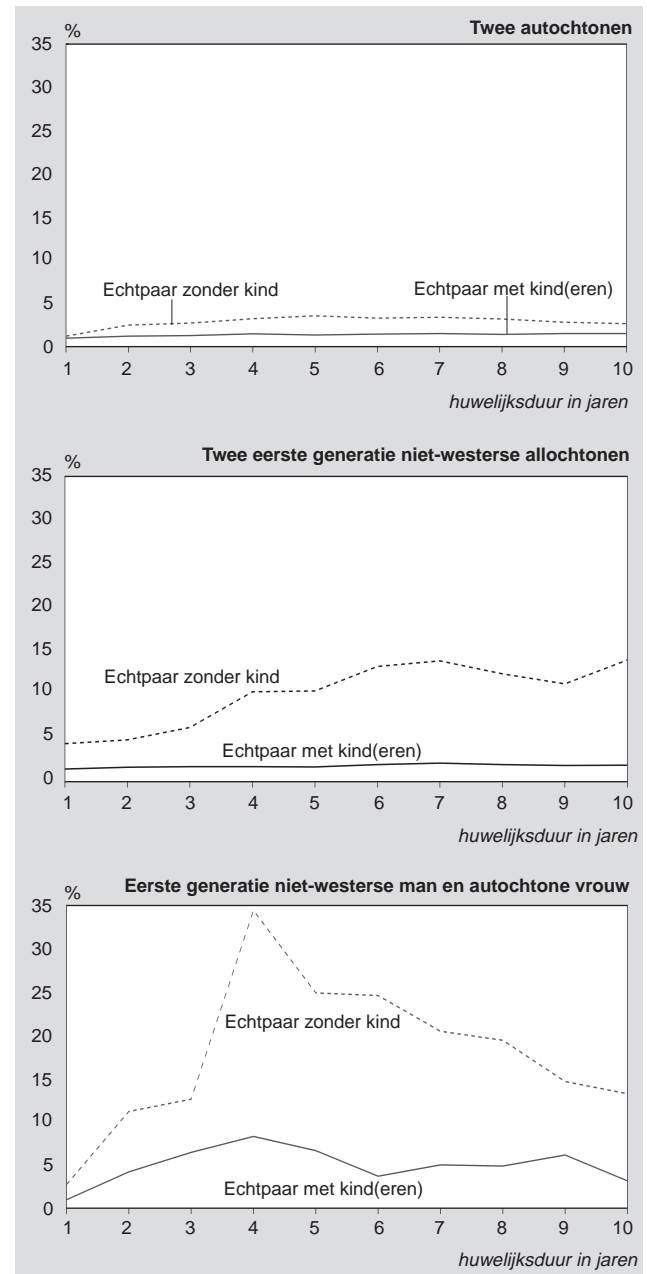
1. Echtscheidingskans naar huwelijksduur, alle echtparen, 2001

weergegeven. Voor paren zonder minderjarige kinderen is de kans om te scheiden na een huwelijksduur van één jaar 1,5 procent, oplopend tot bijna 5 procent voor een huwelijksduur van vier tot en met zeven jaar. Daarna neemt de kans weer iets af. Voor paren met kinderen ligt de echtscheidingskans voor alle huwelijksduren lager, op gemiddeld 1,6 procent.

De echtscheidingskansen van autochtonen is weergegeven in *grafiek 2*. Deze kansen zijn vrij constant voor de verschillende huwelijksduren: zo'n 3 procent per jaar voor paren zonder kinderen en 1,5 procent voor paren met kinderen.

2. Echtscheidingskans naar huwelijksduur en samenstelling van het echtpaar, 2001

Onder niet-westerse allochtonen bestaan veel grotere verschillen tussen paren met en zonder kinderen. In geval van een huwelijk tussen twee niet-westerse allochtonen zonder kinderen is er een stijgende tendens waarneembaar in de echtscheidingskans naar huwelijksduur: hoe langer het huwelijk kinderloos blijft, hoe groter de kans is dat het huwelijk wordt ontbonden (grafiek 2). Deze kans loopt op van ongeveer 5 procent in het eerste jaar naar ongeveer 15 procent na tien jaar. Het gaat hierbij om een relatief kleine groep huwelijken, omdat kinderloze huwelijken onder niet-westerse allochtonen veel zeldzamer zijn dan onder autochtonen (zie paragraaf 4). Als er kinderen geboren worden, daalt de echtscheidingskans aanzienlijk, naar gemiddeld nog geen 2 procent per huwelijksjaar.

In het geval van huwelijken tussen een autochtone vrouw en een niet-westerse man is een ander patroon in de echtscheidingskansen zichtbaar. Deze kansen liggen ver boven de echtscheidingskansen van de andere huwelijken (grafiek 2). Duidelijk is de piek van 35 procent na vier huwelijksjaren voor de huwelijken zonder kinderen. In eerdere artikelen is al aandacht besteed aan deze piek in de echtscheidingskansen (o.a. Van Huis en Steenhof, 2003b). Daarbij is gewezen op een mogelijk verband met schijnhuwelijken. Als het uitsluitend om schijnhuwelijken zou gaan, zou er naar verwachting geen piek zichtbaar zijn bij huwelijken met kinderen. Ook bij deze huwelijken is de piek echter duidelijk waarneembaar, zij het met nog geen 9 procent veel lager. Het is dus aannemelijk dat de piek in de echtscheidingskans na vier jaar niet alleen door schijnhuwelijken wordt veroorzaakt.

Niet-westerse allochtonen vormen een zeer gemengde groep. Om deze reden worden binnen deze groep de homogene huwelijken van Turken, Marokkanen en Surinamers onderscheiden. Uit eerder onderzoek (Van Huis en Steenhof, 2003b) is gebleken dat een Turks huwelijk een relatief kleine kans heeft om te worden ontbonden. Deze kans ligt maar iets boven die voor een autochtoon huwelijk. Uit *grafiek 3* blijkt dat vooral Turkse paren met kinderen debet zijn aan deze lage kans. De jaarlijkse echtscheidingskans voor paren met kinderen ligt rond 1 procent. Deze kans is ongeveer even groot als die voor de autochtonen, en soms zelfs lager. Voor de Turkse paren zonder kinderen neemt deze jaarlijkse kans met het verstrijken van het aantal huwelijksjaren toe tot ongeveer 10 procent.

Voor Marokkanen is hetzelfde patroon te zien, al zijn hun echtscheidingskansen wel hoger dan die voor Turken (*grafiek 3*). De kans voor Marokkaanse paren met kinderen is vrij constant en ligt iets boven 1 procent. Voor Marokkaanse paren zonder kinderen stijgt de kans met het toenemen van de huwelijksduur, van ruim 5 procent naar ongeveer 20 procent. Het lijkt erop dat het niet (kunnen) krijgen van kinderen de kans op een echtscheiding bij Marokkaanse huwelijken sterk doet toenemen. Bij Turkse huwelijken is dit, in mindere mate, eveneens het geval.

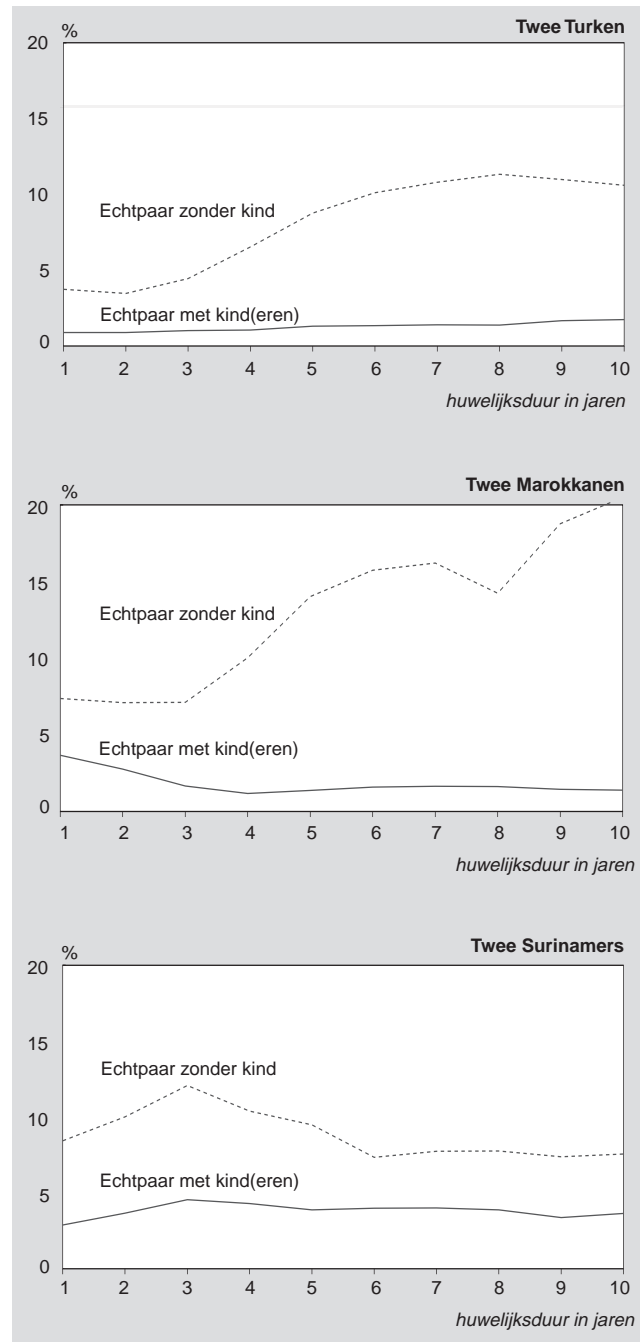
Bij Surinaamse huwelijken is voor paren zonder kinderen geen stijging waarneembaar in de echtscheidingskans naar huwelijksduur (*grafiek 3*). Deze kans schommelt tussen 7 en 12 procent. Bij paren met kinderen schommelt de kans tussen 2 en 5 procent.

3. Cumulatief echtscheidingspercentage

Met behulp van de echtscheidingskansen en geboortekansen naar huwelijksduur (verkregen uit de geboortestatistieken van 2001) is het mogelijk om cumulatieve echtscheidingspercentages na een bepaald aantal huwelijksjaren te berekenen. Voor paren die na vijf jaar wel of geen kinderen hebben, is berekend wat de kans is om na vijftien jaar huwelijk gescheiden te zijn. In het algemeen is het zo dat paren zonder kinderen veel grotere echtscheidingskansen hebben dan paren met kinderen. In dit geval is ruim een kwart van de paren zonder kinderen na vijftien jaar gescheiden, tegen 16 procent van de paren met kinderen.

Bij huwelijken tussen twee autochtonen is het verschil in echtscheidingspercentages tussen paren met kinderen en zonder kinderen kleiner dan bij huwelijken waarbij minstens één van de partners een niet-westerse allochtoon is (*grafiek 4*). Bij huwelijken

3. Echtscheidingskans naar huwelijksduur en herkomstgroepering (3-jaars voortschrijdend gemiddelde), 2001

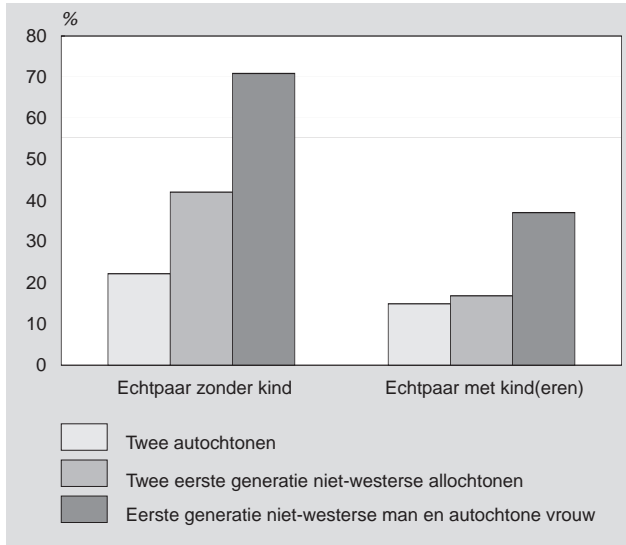

tussen twee eerste generatie niet-westerse allochtonen is het echtscheidingspercentage voor paren met kinderen met circa 16 procent vrijwel gelijk aan dat van autochtone paren met kinderen. Voor gemengde paren met kinderen is het echtscheidingspercentage ruim twee keer zo hoog. Voor homogene niet-westerse allochtone paren zonder kinderen geldt dat hun echtscheidingspercentage twee keer zo hoog is als dat van autochtonen. Gemengde paren zonder kinderen lopen een nog hogere echtscheidingskans, ruim drie keer zo hoog als die van autochtonen.

4. Levensloop

Naast het berekenen van cumulatieve echtscheidingspercentages is het, met behulp van echtscheidingskansen en de kans om een kind te krijgen naar huwelijksduur, ook mogelijk om een indruk te geven van de levensloop van kinderloze paren die trouwen. Uit

4. Aandeel gescheiden paren na 15 jaar, voor paren die na 5 jaar huwelijk met of zonder kind zijn

deze levensloop blijkt hoe snel en in hoeverre er kinderen voortkomen uit het huwelijk. Ook wordt duidelijk welk percentage van de huwelijken tot ontbinding komt.

In grafiek 5 is voor drie soorten huwelijken deze levensloop in de jaren die volgen op het huwelijk weergegeven. Voor deze drie soorten huwelijken geldt dat er vrij snel kinderen komen. Al na gemiddeld 1,5 jaar overtreft het aandeel paren met kind het aandeel paren zonder kind. Bij een homogeen niet-westers huwelijk is dit nog iets eerder het geval. Bij autochtone huwelijken blijft na vijf jaar huwelijk het aandeel getrouwden met kind min of meer constant op driekwart. In het geval van homogene huwelijken tussen twee niet-westerse allochtonen ligt dit aandeel iets hoger, op ongeveer 80 procent. Bij een huwelijk tussen een autochtone vrouw en een niet-westers allochtone man ligt het aandeel gehuwden met kind na 3,5 jaar op 60 procent. Vervolgens daalt het snel, tot circa 40 procent na vijftien jaar. Daarentegen stijgt het aandeel van deze heterogene paren met kinderen dat is gescheiden sterk, tot ruim 30 procent na vijftien jaar.

Opvallend is het feit dat minder dan één procent van de paren met minstens één niet-westers allochtone partner na vijftien jaar nog getrouwd én kinderloos is. Bij de homogene autochtone huwelijken is dit aandeel nog 8 procent.

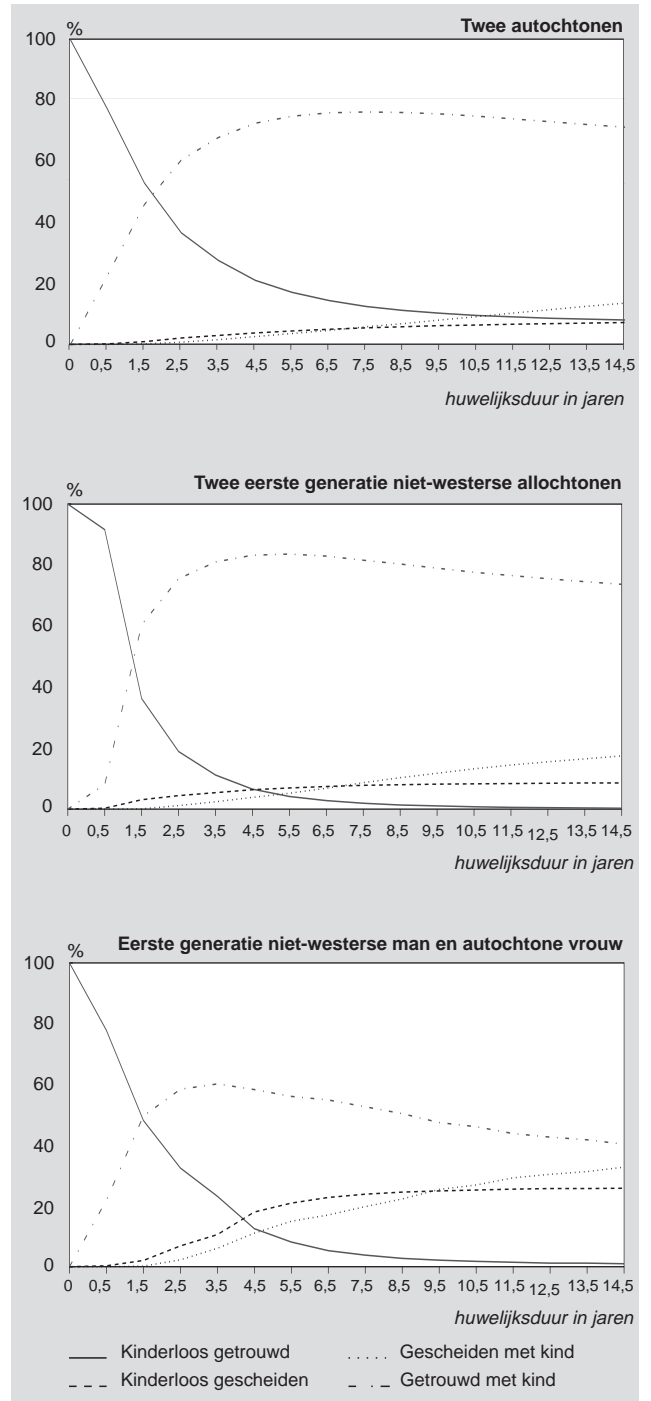
5. Conclusie

Zowel voor autochtonen als voor allochtonen geldt dat paren met kinderen een veel lagere echtscheidingskans hebben dan paren zonder kinderen. Uit eerder onderzoek is gebleken dat niet-westerse allochtonen veel hogere echtscheidingskansen hebben dan autochtonen. Voor paren met kinderen is dit verschil aanzienlijk kleiner. Vooral Turkse en Marokkaanse paren met kinderen hebben bijna dezelfde echtscheidingskansen als autochtone paren met kinderen. Gemengde huwelijken (tussen autochtonen en niet-westerse allochtonen) met kinderen lopen wel een hogere kans op ontbinding, maar dit verschil is wel kleiner dan tussen gemengde en (homogeen) autochtone huwelijken zonder kinderen. Bij gemengde huwelijken zonder kinderen zouden schijnhuwelijken ook kunnen bijdragen aan de hoge echtscheidingspercentages.

Bij allochtone en gemengde paren komen langdurig kinderloze huwelijken vrijwel niet voor. Na de huwelijkssluiting komen er, globaal gesproken, of snel kinderen, of het huwelijk wordt ontbonden. Van de kinderloze autochtone huwelijksparen is na vijftien jaar nog 8 procent intact, bij de allochtone en gemengde huwelijken is dit minder dan 1 procent.

Allochtone huwelijken lopen, in het algemeen, weliswaar een veel grotere kans op ontbinding dan autochtone huwelijken, maar de aanwezigheid van kinderen heeft onder allochtonen ook een bo-

5. Levensloop van kinderloos getrouwden naar huwelijksduur en samenstelling echtpaar

vengemiddeld sterk neerwaarts effect op de scheidingskans. De op grond van het groeiende aandeel allochtonen verwachte toename van het aantal kinderen dat met een echtscheiding wordt geconfronteerd, is dan ook aanzienlijk minder sterk dan de verschillen in echtscheidingskans naar herkomst doen vermoeden.

Literatuur

Dronkers, J., 1992, Zullen wij voor de kinderen bij elkaar blijven? De veranderende effecten van eenoudergezinnen op de schoolloopbanen van kinderen. Mens en maatschappij, 67(1), blz. 23-44.

Graaf, A. de, 1996a, Kinderen van gescheiden ouders hebben lager onderwijsniveau. Kwartaalschrift Onderwijsstatistiek IV, 1996, blz. 49-53. CBS, Voorburg/Heerlen.

Graaf, A. de, 1996b, De invloed van echtscheiding van de ouders op relaties van jongeren. Maandstatistiek van de Bevolking, augustus 1996, blz. 7–12. CBS, Voorburg/Heerlen.

Huis, M. van, en L. Steenhof, 2003a, Echtscheidingskansen van allochtonen: berekeningsmethode. Bevolkingstrends 51(1), blz. 49–53. CBS, Voorburg/Heerlen.

Huis, M. van, en L. Steenhof, 2003b, Echtscheidingskansen van allochtonen: specifieke groepen. Bevolkingstrends 51(1), blz. 54–57. CBS, Voorburg/Heerlen.

Huis, M. van, en L. Steenhof, 2003c, Echtscheidingskansen van allochtonen: huwelijkscohorten 1991–2000. Bevolkingstrends 51(4), blz. 35–37. CBS, Voorburg/Heerlen.

Spruijt, E., M. de Goede en I. van den Valk, 2000, Veranderende gezinsvormen en het welbevinden van jongeren. Bevolking en gezin, 29(2), blz. 85–108.